

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie monitorowania inwestycji zagranicznych w Unii i uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/452

(COM(2024)23 final – 2024/0017 (COD))

(C/2024/6027)

Sprawozdawca: **Javier DOZ ORRIT (ES-II)**

Doradca	Olivier VAUZELLE
Procedura ustawodawcza	Wspólny portal legislacyjny
Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 25.4.2024 Rada Unii Europejskiej, 13.3.2024
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Dokumenty Komisji Europejskiej	COM(2024) 23 final Streszczenie dokumentu COM (...)...
Odpowiednie cele zrównoważonego rozwoju (SDG)	CEL – 1, 4, 8, 9, 10, 12, 16 i 17
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	24.6.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	11.7.2024
Sesja plenarna nr	589
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	177/0/2

1. WPROWADZENIE

Proponowane rozporządzenie uwzględni część zaleceń wynikających z oceny, którą Komisja powierzyła OECD ⁽¹⁾, oraz część zaleceń ze sprawozdania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego ⁽²⁾, które zawierają analizy doświadczenia zdobytego od czasu wejścia w życie obecnego rozporządzenia w październiku 2020 r. Nowy projekt zobowiązuje wszystkie państwa członkowskie do wyposażenia się w mechanizmy monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ), sprzyja pewnej harmonizacji ich koncepcji i procedur oraz precyzuje procedury i terminy funkcjonowania unijnego mechanizmu współpracy. Załączniki do niego zawierają wykaz sektorów uznawanych za krytyczne dla utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz programów będących przedmiotem zainteresowania UE, czyli tych, w których BIZ muszą podlegać kontroli publicznej. Ostateczna decyzja w sprawie udzielenia zezwolenia, pełnego lub warunkowego, bądź też odmowy wyrażenia zgody na BIZ pozostaje w gestii państw członkowskich.

Zdaniem EKES-u proponowane zmiany idą we właściwym kierunku, szukając równowagi między utrzymaniem ram prawnych zachęcających do BIZ a koniecznością stawienia czoła rosnącym zagrożeniom geopolitycznym przez promowanie otwartej strategicznej autonomii polityki handlowej, przemysłowej i gospodarczej oraz polityki bezpieczeństwa i obrony. Należy podkreślić, że poziom harmonizacji procedur krajowych i mechanizmów monitorowania jest niewystarczający, że UE w dalszym ciągu nie ma możliwości zakazania lub zastosowania warunków w przypadku niektórych inwestycji, które mają bezpośredni wpływ na jej programy lub projekty, oraz że ponownie we wniosku nie odzwierciedlono w wystarczającym stopniu udziału partnerów społecznych i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.

⁽¹⁾ The Framework for the screening of foreign direct investment into the Union (oecd.org).

⁽²⁾ <https://www.eca.europa.eu/pl/publications/SR-2023-27>.

EKES uważa, że warunki i działania wynikające z tego rozporządzenia muszą być bardzo jasno umotywowane i uzasadnione. W nowym rozporządzeniu należy unikać tworzenia wrażenia nieuzasadnionego protekcjonizmu, który mógłby stanowić amunicję dla tych, którzy chcą zdyskredytować zaangażowanie UE na rzecz otwartej gospodarki. Przejrzystość i przewidywalność nie mogą podlegać negocjacom.

Uwzględniając aktualny kontekst geopolityczny w Europie i na świecie, treść strategii bezpieczeństwa gospodarczego UE ⁽³⁾, opinie EKES-u w sprawie strategii ⁽⁴⁾ oraz rozporządzenia z 2019 r. ⁽⁵⁾, implikacje koncepcji otwartej strategicznej autonomii stosowanej w obszarach bezpieczeństwa i obrony, polityki przemysłowej i handlu, treść wspomnianych ocen OECD i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego oraz potrzebę posiadania przez gospodarki europejskie korzystnych ram dla inwestycji zagranicznych, EKES przedstawia następujące zalecenia dotyczące proponowanego rozporządzenia:

2. ZALECENIA

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) zaleca:

2.1. **Promowanie** większej harmonizacji krajowych norm prawnych regulujących BIZ i mechanizmów monitorowania państw członkowskich, w szczególności w następujących aspektach: ustalenie procentowego progu przejścia przedsiębiorstwa przez inwestora zagranicznego, przekroczenie którego wiązałoby się z obowiązkiem kontroli lub, w stosownych przypadkach, zakazem lub ograniczeniem; określenie równych, możliwie najkrótszych terminów udzielania odpowiedzi na wnioski o informacje oraz wydawania opinii i postanowień; ustanowienie spójnych definicji zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, usprawnienie praktyki krajowych mechanizmów kontroli, w szczególności czyniąc standardową praktyką przeprowadzanie kontroli przed realizacją inwestycji, czy promując tzw. „złotą akcję” jako instrument polityki kontroli publicznej w przypadku niektórych dozwolonych inwestycji.

2.2. **Określenie** wyjątkowych przypadków, w których instytucje UE mogą zakazać lub ograniczyć BIZ bądź zastosować w odniesieniu do nich warunki w jednym lub większej liczbie państw członkowskich, jeżeli poważnie zagrażają one programowi lub projektowi będącemu przedmiotem zainteresowania Unii lub bezpieczeństwu i porządkowi publicznemu w więcej niż jednym państwie członkowskim.

2.3. **Ustanowienie** procedur, za pomocą których Komisja Europejska, po konsultacji z zainteresowanymi państwami członkowskimi i wszystkimi z nich, za pośrednictwem unijnego mechanizmu współpracy w zakresie inwestycji zagranicznych, może zakazać którejkolwiek z inwestycji określonych w poprzedniej sekcji lub ustanowić dla niej środki warunkujące lub ograniczające.

2.4. **Wskazanie** w rozporządzeniu okoliczności i cech inwestycji zagranicznej, która stwarza ryzyko dla programu lub projektu będącego przedmiotem zainteresowania UE.

2.5. **Uwzględnienie** definicji „pośredniej inwestycji zagranicznej” i „inwestycji portfelowej” oraz wkładu finansowego inwestora z państwa trzeciego w całkowitej inwestycji, a także określenie, w jakich okolicznościach tego typu inwestycje mogą podlegać kontroli w ramach krajowych mechanizmów monitorowania i unijnego mechanizmu współpracy, gwarantując ich podobne traktowanie we wszystkich państwach członkowskich.

2.6. **Przeanalizowanie** ewentualnego rozszerzenia monitorowania inwestycji zagranicznych na inne rodzaje infrastruktury krytycznej i usługi podstawowe, w tym usługi o charakterze społecznym, które są niezbędne dla funkcjonowania państwa i dla dobrostanu obywateli, przy czym wagę niektórych z nich uwydatniła pandemia COVID-19.

⁽³⁾ Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady w sprawie „Europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego” JOIN/2023/20 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52023JC0020>.

⁽⁴⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady w sprawie europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego” (Dz.U. C, C/2024/2489 z 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2489/oj>).

⁽⁵⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego ramy monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Unii Europejskiej” (Dz.U. C 262 z 25.7.2018, s. 94).

2.7. **Dokonanie przeglądu różnych przepisów europejskich** odnoszących się do kontroli inwestycji, takich jak rozporządzenie w sprawie subsydiów zagranicznych⁽⁶⁾, wspólnotowe rozporządzenie w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw⁽⁷⁾, rozporządzenie w sprawie wywozu produktów podwójnego zastosowania⁽⁸⁾, ustawodawstwo antymonopolowe i antykonkurencyjne⁽⁹⁾ oraz w sprawie zakłócających konkurencję dotacji państwowych⁽¹⁰⁾, a także regulacje sektorowe (energetyka⁽¹¹⁾, transport lotniczy⁽¹²⁾ itp.), tak aby były spójne z nowym rozporządzeniem, które analizujemy.

2.8. Zdecydowane **zaproponowanie**, aby partnerzy w negocjacjach umów handlowych, inwestycyjnych lub stowarzyszeniowych stosowali zasadę wzajemności w odniesieniu do inwestycji i ich monitorowania. W każdym razie zaproponowanie, aby mechanizmy monitorowania inwestycji państw członkowskich monitorowały inwestycje państw trzecich w sektorach, w których te państwa zakazują inwestycji europejskich lub je ograniczają, nawet jeśli nie są one objęte obszarami ogólnego monitorowania określonymi w rozporządzeniu.

2.9. **Poddanie** inwestycji z rajów podatkowych specjalnemu nadzorowi, wymagającemu pełnej wiedzy na temat rzeczywistych właścicieli inwestujących firm i sprawdzenia legalności zainwestowanych środków. Wezwanie państw członkowskich do rozważenia możliwości zniesienia tzw. „złotych wiz” umożliwiających uzyskanie pobytu lub obywatelstwa w państwie UE. Zbadanie związku między zmianami w przepływach BIZ a akceptacją lub brakiem akceptacji inwestycji o „problematicznym” pochodzeniu.

2.10. **Ustanowienie** mechanizmów udziału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w polityce inwestycji zagranicznych i ich monitorowaniu, zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym. EKES powinien brać udział w ocenie rozporządzenia.

2.11. **Wzmocnienie** zdolności materialnej, kadrowej i szkoleniowej państw członkowskich do skutecznej realizacji zadań w zakresie kontroli BIZ określonych w rozporządzeniu. Udzielenie pomocy państwom członkowskim, którym może brakować środków do skutecznego monitorowania inwestycji zagranicznych i zbierania informacji wymaganych przez inne państwa członkowskie w ramach funkcjonowania mechanizmu współpracy w celu usunięcia istniejących braków.

2.12. **Zapewnienie** Komisji większego budżetu, bardziej profesjonalnej kadry i okresowo aktualizowanych środków technologicznych, aby móc sprostać rosnącej liczbie kontroli i większej potrzebie koordynacji oraz wzmocnieniu przewidzianego w rozporządzeniu unijnego mechanizmu współpracy.

2.13. Dogłębne **przeanalizowanie** sposobów i instrumentów promowania BIZ w koncepcyjnych i regulacyjnych ramach polityki autonomii strategicznej i strategii bezpieczeństwa gospodarczego oraz w dążeniu do celów definiujących trwałą konkurencyjność. Promowanie zrównoważonego postępu inwestycji we wszystkich państwach członkowskich, w tym kompensowanie deficytów krajowych, które mogłyby ostatecznie wynikać ze stosowania mechanizmów kontroli BIZ. Określenie roli, jaką unijny mechanizm współpracy może odegrać w osiągnięciu tych celów oraz we współpracy na rzecz wyrażania polityki handlowej i inwestycyjnej, przemysłowej, zrównoważonego rozwoju oraz obrony i bezpieczeństwa. Ustanowienie konkretnych ram ułatwiania BIZ z krajami o podobnych wartościach demokratycznych.

3. NOTY WYJAŚNIAJĄCE

Argumenty na poparcie zalecenia 2.1

3.1. Inwestycje zagraniczne, zwłaszcza nowe inwestycje niosące za sobą innowacje technologiczne, są czynnikiem wzrostu gospodarki i produktywności oraz poprawy konkurencyjności. Prawodawstwo europejskie musi im sprzyjać. Szereg wydarzeń i czynników umocnił jednak w ostatnich latach przekonanie, że istnieją inwestycje, które niosą za sobą więcej ryzyka niż korzyści: pandemia COVID-19 oraz wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie i jej wpływ na łańcuchy dostaw; wzrost konfliktu geopolitycznego na świecie zbiegający się ze wzrostem nacjonalizmu i populizmu; konkurowanie o kontrolowanie niezbędnych surowców i o zdolności produkcyjne oraz stosowanie najbardziej innowacyjnych

⁽⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2560 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie subsydiów zagranicznych zakłócających rynek wewnętrzny (Dz.U. L 330 z 23.12.2022, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj>).

⁽⁷⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (Dz.U. L 24 z 29.1.2004, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/139/oj>).

⁽⁸⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/821 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające unijny system kontroli wywozu, pośrednictwa, pomocy technicznej, tranzytu i transferu produktów podwójnego zastosowania (Dz.U. L 206 z 11.6.2021, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/821/oj>).

⁽⁹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz.U. L 1 z 4.1.2003, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1/oj>).

⁽¹⁰⁾ Prawodawstwo – Komisja Europejska (europa.eu).

⁽¹¹⁾ Rynki i konsumenci (europa.eu).

⁽¹²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1008/2008 z dnia 24 września 2008 r. w sprawie wspólnych zasad wykonywania przewozów lotniczych na terenie Wspólnoty (Dz.U. L 293 z 31.10.2008, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1008/oj>).

technologii, wzrost protekcjonizmu i pojawienie się agresywnych działań gospodarczych, w tym mających miejsce w cyberprzestrzeni itp. Przeciwdziałanie wpływom gospodarczym podmiotów autorytarnych jest sprawą najwyższej wagi i pilną dla bezpieczeństwa i wartości Europy.

3.2. Przyjęcie koncepcji otwartej strategicznej autonomii – stosowanej w obszarach takich jak bezpieczeństwo i obrona oraz polityka przemysłowa, handlowa i inwestycyjna – wymaga udoskonalenia zasad i procedur kontroli inwestycji zagranicznych w UE. W europejskiej strategii bezpieczeństwa gospodarczego przewidziano już przegląd obowiązującego rozporządzenia. W ocenie stosowania tego rozporządzenia przeprowadzonej przez OECD niecałe dwa lata po jego wejściu w życie, w październiku 2020 r., oraz w sprawozdaniu Europejskiego Trybunału Obrachunkowego (2023 r.) zgodzono się co do niedociągnięć i uchybień obecnego rozporządzenia oraz zaproponowano zmiany w dużej mierze ujęte we wniosku Komisji. Zmiany te odnoszą się do: obowiązku posiadania przez wszystkie państwa członkowskie mechanizmów monitorowania BIZ; doprecyzowania podstawowych pojęć dotyczących ram; harmonizacji kryteriów, terminów i procesów we wszystkich mechanizmach kontroli w państwach członkowskich; objęcia procedurami kontroli inwestycji przedsiębiorstw z kraju UE kontrolowanych przez kapitał z państwa trzeciego oraz usprawnienia mechanizmu współpracy, ocen Komisji i procesów powiadamiania.

3.3. Należy jednak ukończyć harmonizację propagowaną w proponowanym rozporządzeniu, m.in. w aspektach wymienionych w pkt 2.1, takich jak definicja ryzyka, wstępne monitorowanie, praktyki krajowych mechanizmów kontroli, „złota akcja” itp. Jeżeli celem reformy przepisów musi być zachowanie równowagi między ułatwianiem inwestycji zagranicznych a niezbędną kontrolą związanego z nimi ryzyka, należy wziąć pod uwagę, że harmonizacja ustawodawstwa krajowego jest czynnikiem ułatwiającym inwestycje z państw trzecich.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.2

3.4. We wniosku dotyczącym nowego rozporządzenia utrzymuje się, że ostateczna decyzja o zakazie lub ograniczeniu BIZ bądź stosowaniu warunków w odniesieniu do nich zawsze zależy od państwa członkowskiego, w którym dokonywana jest inwestycja. Rodzi to problem polegający na tym, że po uruchomieniu unijnego mechanizmu współpracy i wydaniu przez Komisję niekorzystnej opinii w sprawie inwestycji, ponieważ mogłaby ona poważnie zagrozić projektowi lub programowi będącemu przedmiotem zainteresowania UE, lub w przypadku inwestycji dokonywanej w więcej niż jednym kraju, ponieważ większość zainteresowanych państw członkowskich uważa, że zagraża to bezpieczeństwu narodowemu lub porządkowi publicznemu, państwo członkowskie mimo to decyduje się zezwolić na dokonanie takiej inwestycji.

3.5. Biorąc powyższe pod uwagę, EKES proponuje, aby przy zachowaniu ogólnego kryterium, zgodnie z którym ostateczna decyzja w sprawie BIZ podlegającej procedurze kontrolnej odpowiada każdemu państwu członkowskiemu, w którym jest realizowana, nowe rozporządzenie uwzględniło przypadki, w których Komisja, w zgodzie z decyzją większości państw objętych unijnym mechanizmem współpracy, może przyjąć inną decyzję niż pierwotnie podjęta przez państwo członkowskie w przypadkach przewidzianych w pkt 3.4.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.3

3.6. W przypadkach, w których występuje różnica zdań między państwem członkowskim a Komisją i mechanizmem współpracy, należy ustanowić procedurę arbitrażową, w której ostateczna decyzja mogłaby należeć do Rady Europejskiej, niezależnie od odwołań, które zawsze mogą zostać wniesione do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Arbitraż powinien trwać maksymalnie jeden rok.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.4

3.7. Kompetencja rekomendowana w zaleceniach 2.2 i 2.3 niniejszej opinii, która dawałaby Komisji, w ściśle zdefiniowanych lub określonych przypadkach, uprawnienia do zakazywania lub ograniczania inwestycji zagranicznej bądź stosowania warunków w odniesieniu do niej wbrew opinii państwa członkowskiego, w którym jest ona dokonywana, wymaga, aby rozporządzenie obejmowało cechy i okoliczności, w których BIZ mogą stanowić poważne ryzyko dla programu lub projektu będącego przedmiotem zainteresowania Unii.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.5

3.8. Europejski Trybunał Obrachunkowy⁽¹³⁾ uważa, że brak w rozporządzeniu z 2019 r. definicji pojęć „pośredniej inwestycji zagranicznej” i „inwestycji portfelowej” spowodował, że państwa członkowskie stosują różne kryteria przy monitorowaniu tego rodzaju inwestycji. Proponowane nowe rozporządzenie również nie zawiera ich definicji w art. 2.

⁽¹³⁾ Europejski Trybunał Obrachunkowy, sprawozdanie specjalne nr 27 (2023 r.) „Monitorowanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w UE”, uwaga 29 lit. d) i e).

3.9. Istnieją okoliczności, w których część ryzyka, którego rozporządzenie stara się uniknąć lub które chce ograniczyć, może wynikać z obu rodzajów inwestycji. W sytuacji, gdy nie zaleca się ogólnego monitorowania inwestycji pośrednich i portfelowych, wydaje się wskazane, aby istniały wspólne kryteria ich traktowania przez wszystkie państwa członkowskie oraz aby cechy i okoliczności, w jakich powinny one podlegać monitorowaniu ze strony krajowych organów monitorujących i unijnego mechanizmu współpracy, zostały określone w rozporządzeniu.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.6

3.10. Jednocześnie sektorów gwarantujących świadczenie usług kluczowych mających na celu utrzymanie niezbędnych funkcji społecznych lub niezbędnej działalności gospodarczej, zgodnie z definicją zawartą w dyrektywie w sprawie odporności podmiotów krytycznych⁽¹⁴⁾, należy uznać za „mające szczególne znaczenie dla interesów bezpieczeństwa lub porządku publicznego Unii” i jako takie włączyć do załącznika II do rozporządzenia.

3.11. Wskazane byłoby również zbadanie możliwości monitorowania, w świetle celów rozporządzenia, oprócz sektorów określonych w zaleceniu 2.6, także innych sektorów mających silny wpływ na zachowanie wartości, zasad i interesów Unii, takich jak edukacja, media czy sieci społecznościowe. Należy zaznaczyć, że mówimy o działaniach mających na celu zachowanie wolności prasy i innych podstawowych wolności określonych w Karcie praw podstawowych UE przed przejęciami przedsiębiorstw przeprowadzanymi przez inwestorów z krajów, w których prawa te nie są przestrzegane. Jednocześnie należy tego dokonać, zachowując otwartość Europy na różnorodne perspektywy. Środki przeciwdziałające potencjalnie złośliwym wpływom zagranicznym i mechanizmom dezinformacji poprzez kontrolę BIZ nie mogą nigdy prowadzić do zamkniętej Europy i ograniczenia podstawowych wolności.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.7

3.12. Oprócz zbadania ww. standardów z zamiarem przystąpienia do ich rewizji w celu dostosowania do wymagań i wytycznych tego rozporządzenia, należy stworzyć mechanizm wymiany informacji i stałego udostępniania stosowania wszystkich przepisów odnoszących się do monitorowania inwestycji zagranicznych, aby zachować spójność w ich działaniu i uzyskać korzyści wynikające z efektywnych synergii między nimi.

3.13. Koordynacja różnych wymogów, które mogą wynikać z rozmaitych przepisów dotyczących tego samego procesu inwestycyjnego, mogłaby zminimalizować ewentualną nadmierną biurokrację, która stanowiłaby przeszkodę dla inwestorów.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.8

3.14. Istnieją państwa trzecie, które zakazują inwestycji pochodzących z państw UE lub je ograniczają, lub stosują wobec nich warunki, które wykraczają poza ograniczenia i kontrole określone w omawianym rozporządzeniu. Nie jest to sytuacja pożądana i powoduje zarówno słabość dyplomatyczną UE, jak i względnie niekorzystną sytuację dla inwestorów z UE.

3.15. Nie proponujemy, aby zakazy lub ograniczenia, które stosują te państwa trzecie względem inwestycji unijnych, wprowadzić ogólnie w stosunku do inwestycji realizowanych przez te państwa w UE. Właściwe może być, aby niektóre inwestycje, które nie wchodziły w zakres założeń ograniczających rozporządzenia prowadzących do zakazu lub ograniczenia, zostały zaakceptowane nawet w przypadku braku wzajemności. Na przykład jeśli są to inwestycje mające na celu utworzenie nowych przedsiębiorstw lub prowadzenie działalności zapewniającej nowoczesne technologie. Domagamy się, aby badano inwestycje dokonywane przez te państwa trzecie w krajach UE w sektorach, w których państwa europejskie podlegają zakazom ze względu na dodatkowe ograniczenia, tak aby przeanalizować, na ile istnieje szczególny interes lub na ile jest stosowne, by pominąć kwestię braku wzajemności. Należy przy tym w dalszym ciągu podejmować niezbędne wysiłki, aby ustanowić zasadę wzajemności w umowach handlowych i inwestycyjnych lub w ramach ich przeglądu.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.9

3.16. W całym prawodawstwie UE dotyczącym przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu⁽¹⁵⁾ podkreśla się potrzebę poznania beneficjentów rzeczywistych przedsiębiorstw, niezależnie od ich formy prawnej. Jest to szczególnie ważne w przypadku inwestycji pochodzących z raju podatkowego, ponieważ w wielu przypadkach prawdziwy właściciel ukrywa się za siecią przedsiębiorstw fasadowych (lub przykrywek), z których wiele ma siedzibę w państwach członkowskich UE. Aby poznać prawdziwych właścicieli i legalność pochodzenia inwestowanych środków, kontrolą należy objąć wszystkie inwestycje dokonywane przez przedsiębiorstwa zlokalizowane w rajach podatkowych.

⁽¹⁴⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2557 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie odporności podmiotów krytycznych i uchylająca dyrektywę Rady 2008/114/WE (Dz.U. L 333 z 27.12.2022, s. 164, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>).

⁽¹⁵⁾ COM(2021) 423 final.

3.17. Praktyka tzw. „złotych wiz” umożliwia obywatelom państwa trzeciego uzyskanie pozwolenia na pobyt w państwie członkowskim lub obywatelstwa państwa członkowskiego, jeżeli dokonają w tym kraju inwestycji o określonej wartości. Inwestycje dokonywane są najczęściej w sektorze nieruchomości, przyczyniając się do wzrostu cen mieszkań w krajach, gdzie występują ich niedobory, a ceny nieruchomości stały się jednym z głównych problemów krajowych. Jednocześnie inwestycje te nie podlegają kontroli, dlatego w wielu przypadkach ukrywają operacje prania pieniędzy. Te przepływy finansowe mogą służyć jako brama dla podmiotów o złośliwych zamiarach w gospodarce europejskiej. Unia powinna zaproponować, aby państwa członkowskie przemyślały stosowanie takich praktyk na swoim terytorium.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.10

3.18. Motyw 32 proponowanego rozporządzenia stanowi, że „państwa członkowskie lub Komisja mogą, stosownie do przypadku, brać pod uwagę istotne informacje otrzymane od podmiotów gospodarczych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego lub partnerów społecznych, dotyczące inwestycji zagranicznych, które mogą mieć negatywny wpływ na bezpieczeństwo lub porządek publiczny”. W artykułach nie ma jednak odniesienia do procedury, jaką należy ustanowić, aby zachować zgodność z tym ukierunkowaniem. To właśnie należy naprawić.

3.19. Proponowane rozporządzenie stanowi, że Komisja musi przygotować i przedstawić Parlamentowi i Radzie roczne sprawozdanie z wdrażania, a także co pięć lat przeprowadzać ocenę. Partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego powinni uczestniczyć w przygotowaniu rocznych sprawozdań ze stosowania i sprawozdania z oceny w drodze regulowanych procedur. Jednym z kanałów udziału w przygotowaniu sprawozdania z oceny powinien być EKES.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.11

3.20. Wyżej wymienione oceny OECD i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego dotyczące stosowania rozporządzenia wykazały znaczne różnice między różnymi państwami członkowskimi pod względem ich zdolności do wykonywania funkcji monitorowania, informowania i powiadamiania. Może to osłabić ich zdolność do monitorowania i uczestniczenia we współpracy między państwami członkowskimi, a tym samym wpływać na kontrolę na poziomie UE. Powodzenie koordynacji prac, udział w wymianie informacji i szybkość reakcji zależą od środków przeznaczonych na realizację rozporządzenia. Z tego powodu celem postawionym wszystkim państwom powinno być przeznaczenie wystarczających zasobów ludzkich i materialnych na te procesy oraz udzielenie pomocy tym, którzy jej potrzebują.

3.21. Dostępne narzędzia, elastyczność procesów i wsparcie techniczne Komisji umożliwiłyby mniejsze zużycie zasobów w każdym państwie członkowskim, zwłaszcza w tych posiadających mniejsze zasoby.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.12

3.22. Rosnąca tendencja pod względem liczby transakcji zagranicznych wskazana w najnowszym sprawozdaniu rocznym Komisji, a także wzrost ryzyka geopolitycznego wpływającego na monitorowanie BIZ nieuchronnie będą oznaczać wzrost potrzeb w obszarze kontroli na poziomie krajowym, które należy zbadać w ramach unijnego mechanizmu współpracy. Oznacza to zatem więcej pracy dla zespołów odpowiedzialnych za te działania w Komisji Europejskiej.

3.23. Przewidywanie nowych zagrożeń technologicznych jest niezbędne do prowadzenia skutecznej kontroli. Należy zintensyfikować prace badawcze mające na celu aktualizację wykazu technologii wrażliwych.

Argumenty na poparcie zalecenia 2.13

3.24. Istnieje ogromna sprzeczność między ambitnymi celami, politykami i planami a zasobami budżetowymi i inwestycjami udostępnionymi przez UE i jej państwa członkowskie w celu ich osiągnięcia. Deficyty inwestycyjne większości państw członkowskich oraz spadek BIZ w UE w ostatnich latach powinny sprawić, że ich przewyżczenie stanie się priorytetowym celem UE, a cała polityka UE, szczególnie dotycząca inwestycji zagranicznych, powinna skupiać się na sposobach ich przewyżczenia.

3.25. Chociaż rozporządzenie w sprawie monitorowania BIZ nie może stanowić ram regulacyjnych uwzględniających wszystkie cele i polityki wymienione w pkt 2.13, należy o nich wspomnieć w tym miejscu, aby zapewnić ich propagowanie przez UE i aby rozporządzenie nie kolidowało z ich osiągnięciem. W rozporządzeniu należy uwzględnić wzmocnioną rolę mechanizmu współpracy jako dostawcy informacji i analiz na temat BIZ oraz ich związku z priorytetowymi celami i programami UE.

Bruksela, dnia 11 lipca 2024 r

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego